

Sociale competentie

Gebied 1: De leerling is sociaal competent

Niveau	1	2	3	4
1.1. Sociale competentie	<ul style="list-style-type: none"> - Reageert op zijn naam - Herkent zichzelf in de spiegel - Herkent en kent de naam van bekenden (wijst juiste persoon aan) - Duidt aan of iets eetbaar is en of hij het lekker vindt door te kijken, ruiken en eventueel te proeven - Reageert op een prettige of onprettige ervaring - Geniet bij het zien en beleven van blijdschap door lachen, zingen of huppelen - Richt zijn aandacht op dezelfde activiteit als een andere leerling - Kijkt blij en trots na een succeservaring - Wijst een lichaamsdeel aan en laat zien wat hij er mee kan - Kiest na hints (over grootte, zwaarte) uit twee voorwerpen het voorwerp dat te tillen is - Wijst zijn ouders aan (in het echt en op een foto) - Geeft aan wat hij wil hebben of wil doen (keuze uit twee of drie dingen) - Doet een ander geen pijn en maakt geen dingen kapot - Troost iemand of stelt iemand op zijn gemak (een aai of kus) - Biedt een ander materiaal aan in opdracht van een volwassene - Loopt niet weg als er tegen hem gesproken wordt - Zit of staat een minuut stevig in een één-op-één-situatie - Kijkt de ander aan als die spreekt 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft aan of iets nat of droog is - Geeft aan dat hij handen en armen heeft en toont op verzoek hiermee één of meer (sociale) functies - Geeft van zichzelf aan of hij een jongen of meisje is - Geeft op verzoek zijn mening over zijn eigen voorkeur - Kiest uit twee of meer dagelijkse activiteiten wat hij leuk vindt om te doen - Doet zelf wat hij zelfstandig kan en vraagt meestal hulp wanneer dat nodig is - Toont zijn prestatie aan anderen en laat, nadat hij complimenten krijgt, zien dat hij trots is - Noemt ouders (papa, mama) broers, zussen en vriendjes bij de naam - Uit actief en/of passief zijn gevoelens en wijst naar de aanleiding - Vraagt op eigen initiatief hulp van de leerkracht - Blijft rustig bij een conflict - Deelt materiaal met een ander - Herkent een onprettige situatie en trekt zich eruit terug - Gaat zorgvuldig met materiaal om - Weigert uit zichzelf een onredelijk verzoek - Spreekt duidelijk - Springt, juicht of klapt in zijn handen als hij blij is zonder anderen daarmee vervelend te storen - Wacht op zijn beurt in een spelsituatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Maakt verbaal of non-verbaal duidelijk hoe oud hij is - Geeft van de groepsgenoten aan of zij jongens of meisjes zijn - Kiest een activiteit en nodigt hier een leerling voor uit in opdracht van een volwassene - Vertelt dat hij lief is of iets goed kan - Zet door zodra hij een fout maakt na aansporing van een volwassene - Laat met trots zien wat hij kan - Uit gevoelens van angst - Geeft aan welke situaties gevoelens bij hem op kunnen wekken (bang / blij) - Geeft aan hoe hij zich voelt en dat een ander niet perse hetzelfde voelt - Herkent op de tast wat iets is en controleert door kritisch te kijken of zijn waarneming juist is - Geeft aan dat hij benen en voeten heeft en toont op verzoek één of meerdere functies ervan - Kiest uit twee voorwerpen het voorwerp waarbij hij bij kan - Geeft tijdens het eten aan wat hij wel en niet aan kan - Zegt 'nee' tegen een onredelijk verzoek, ook na aandringen - Komt voor zichzelf op bij ongewenste intimiteiten (nee zeggen, weglopen) - Zegt het de ander als deze onaardig tegen hem is - Vraagt uit zichzelf om een pleister of een andere medische handeling - Verwoordt en uit zijn gevoelens van verdriet en vraagt om te troosten - Uit zijn gevoelens van boosheid op een gewenste manier en zet zich erover heen - Vertelt dat anderen dezelfde gevoelens kunnen hebben als hijzelf 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft van medeleerlingen aan of dit jongens of meisjes zijn. - Geeft aan of een andere leerling zich boos, blij, bang of verdrietig voelt - Reageert na voordoen op een blij, verdrietig, boos of angstig gevoel van een ander - Houdt zich aan regels rond boeren, niezen en hoesten die thuis en in de klas gelden - Is beleefd (bedankt als hij iets krijgt, maakt excuses) - Gooit in de klas geheel zelfstandig zijn afval in de afvalbak - Helpt op de juiste manier een andere leerling - Beeldt uit of vertelt of wat ruzie is - Vraagt bij spel of hij mee mag doen - Luistert en kijkt naar de uitleg van een opdracht - Voert een opdracht uit als dit wordt gevraagd - Doet wat de leerkracht hem persoonlijk of in een klein groepje vraagt - Begint op tijd aan een taak - Ruimt zijn spullen netjes op na een werkje - Begint zelfstandig aan een bekende taak - Maakt kenbaar dat hij hulp nodig heeft - Ziet en begrijpt opvallende bewegingen bij simpele uitdrukkingen zoals 'hallo zeggen' en 'zeggen dat iets lekker is' - Praat niet door het verhaal van een ander heen - Steekt zijn vinger in de lucht en wacht tot hij de beurt krijgt om antwoord te geven - Maakt contact met de ander en vraagt of hij iets mag vertellen - Brengt duidelijk onder woorden wat hij wil weten

5	6	7	8
<ul style="list-style-type: none"> - Vertelt hoe oud hij is - Vertelt over een gebeurtenis die hij heeft meegemaakt - Geeft aan wat hij mooi, leuk of lekker vindt wanneer hiernaar gevraagd wordt - Kiest een haalbare taak uit de keuze tussen een niet-haalbare en een haalbare taak - Heeft positief contact met medeleerlingen - Is blij wanneer hij slaagt en neemt complimenten in ontvangst - Geeft aan wanneer een taak voor hem te moeilijk is - Wacht rustig totdat de leerkracht aangeeft dat hij aan de beurt is - Deelt zijn trotse gevoel met anderen (blijdschap tonen) - Doet iets voor of geeft iets aan iemand van wie hij houdt - Gaat bij ruzie naar een volwassene en gebruikt geen verbaal of lichamelijk geweld - Biedt zijn excuses aan - Troost op eigen initiatief een verdrietige medeleerling - Vertelt dat en waarom hij ruzie heeft of wanneer anderen ruzie hebben - Vraagt bij ruzie advies aan volwassene en voert dit uit - Onthoudt een enkelvoudige boodschap en geeft deze door - Geeft een boodschap aan de juiste persoon door 	<ul style="list-style-type: none"> - Noemt de naam van een bekende in een functionele situatie ("van wie is dat?") - Geeft aan of hij een persoon wel of niet kent - Geeft aan of hij een activiteit alleen of samen wil doen en met wie - Geeft aan wat hij kan en moeilijk vindt bij een dagelijkse redzaamheidstaak - Toont een ander met trots wat hij geleerd heeft - Geeft aan wat hij wil hebben of doen - Geeft op een gepaste wijze kritiek - Kent en gebruikt een oplossing om negatieve spanning kwijt te raken - Zorgt ervoor dat hij alleen is wanneer hij daar behoefte aan heeft - Geeft op een gewenste manier aan dat hij behoefte heeft aan aandacht of gezelschap - Toont medeleven, bijvoorbeeld door troosten (kan zich in de gevoelens van anderen verplaatsen) - Helpt op eigen initiatief een medeleerling waar dit wenselijk is - Onderneemt iets met een medeleerling en heeft daarbij weinig sturing nodig - Doet een voorstel aan een medeleerling voor een gezamenlijke activiteit - Zet door wanneer een taak niet meteen lukt (probeert op eigen initiatief de taak nogmaals uit te voeren) - Wacht met hulp vragen tot een geschikt moment - Geeft aan wanneer er een onduidelijkheid is door een vraag uit te spreken - Zegt "Ik weet het niet" wanneer hij een antwoord niet weet - Schat in een kringgesprek in op welk moment hij kan antwoorden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Besteedt tijd aan leuke dingen, zoals een hobby - Eet en drinkt goed (voldoende, gezond, volgens dieet, regelmatig) - Benoemt lichamelijke verschillen tussen jongens / mannen en meisjes / vrouwen - Geeft adequaat aan dat hij zich wel of niet prettig voelt - Herkent zijn specifieke en meer complexe gevoelens - Brengt zijn gevoelens onder woorden - Vertelt dat anderen dezelfde gevoelens kunnen hebben en kan deze waarnemen - Geeft een ander gelegenheid zijn gevoelens te uiten - Geeft niet te snel op: gaat om met gevoelens van frustratie en onmacht - Kan tegen zijn verlies - Uit gevoelens van verlegenheid en onzekerheid op adequate wijze - Uit gevoelens van jaloezie op adequate wijze - Vertelt wat liegen en eerlijk zijn is - Stoort anderen niet - Komt voor een ander op - Wacht op iemand - Geeft een compliment 	<ul style="list-style-type: none"> - Schat in op welk moment hij een boodschap kan doorgeven - Vertelt wat voor geloof hij heeft - Vertelt wat voor nationaliteit en afkomst zijn ouders en hijzelf hebben - Zoekt en kiest een oplossing voor een (dreigend) conflict - Voert een oplossing uit bij (dreigende) conflicten - Bekijkt of de ruzie goed is opgelost of is voorkomen - Maakt onderscheid tussen wat iemand als grapje bedoelt of echt meent - Maakt onderscheid tussen de werkelijkheid en een verzonnen wereld - Toont verschil in omgang met familie, vrienden, kennissen, collega's en vreemden - Kent bepaalde eigenschappen en wensen van bekenden - Maakt een taak af binnen de beschikbare tijd - Controleert zijn taak - Voert een taak zelfstandig uit met hulp van een lijstje waarop de handelingen staan (in picto's of geschreven) - Voert op eigen initiatief een taak nogmaals uit - Luistert naar een voorstel of een idee van de ander - Stelt een vraag op het juiste moment tijdens een kringgesprek - Geeft adequaat aan dat hij iets wil vertellen en schat het moment in waarop dit kan (bijvoorbeeld tijdens een kringgesprek) - Kijkt de ander aan en laat de ander uitspreken tijdens een kringgesprek - Spreekt duidelijk tijdens het kringgesprek - Antwoordt op een vraag en laat op adequate wijze weten dat hij het antwoord weet

9	10	11	12
<ul style="list-style-type: none"> - Komt voor zijn eigen mening uit - Houdt rekening met eigenschappen en wensen van bekenden - Heeft een juiste lichaamshouding (zitten, lopen en tillen) - Vermijdt zaken, die slecht voor zijn gezondheid zijn: alcohol, drugs, roken, gokken - Beleeft zijn lichamelijkeheid en die van anderen als vanzelfsprekend - Toont interesse voor de ander - Luistert naar de ander als deze zijn gevoelens kenbaar maakt - Houdt rekening met de gevoelens van de ander - Zorgt voor voldoende lichaamsbeweging - Reageert adequaat op kritiek of correctie en doet er iets mee - Gaat adequaat om met gevoelens van verliefdheid - Valt een ander niet lastig met zijn verliefdheid / seksuele gevoelens - Vertelt wat seks is - Maakt een grapje of heeft plezier met anderen - Biedt de ander een luisterend oor - Gaat adequaat om met gevoelens van verlies en rouw - Geeft aan wanneer hij behoefte heeft aan privacy - Houdt zich voldoende in bij de neiging tot schelden en vloeken - Gaat adequaat om met gevoelens van nervositeit, onrust: heeft geduld - Vertelt wat een afspraak is - Houdt zich aan een afspraak (Doet wat hij belooft, komt op tijd wanneer dit van toepassing is) 	<ul style="list-style-type: none"> - Vertelt dat er meerdere manieren zijn om met dingen om te gaan/zaken aan te pakken. - Maakt een afspraak. - Vertrouwt de juiste mensen (luistert naar mensen waarvan anderen aangeven dat die te vertrouwen zijn). - Vertelt waarom hij eerlijk moet zijn. - Houdt rekening met eigenschappen en wensen van bekenden. - Is eerlijk in situaties waarin dit moet. - Doet een voorstel om samen iets te ondernemen. - Wijkt niet van het gespreksonderwerp af. - Deelt ervaringen/gevoelens met een vertrouwd persoon. - Neemt voldoende frisse lucht. - Gaat adequaat om met gevoelens van eenzaamheid. - Gaat adequaat om met gevoelens van haat. - Geeft aan welk aandeel hij heeft gehad bij een probleem/gebeurtenis. - Accepteert dat de ander een andere overtuiging kan hebben. - Handelt naar zijn geloof/overtuiging. - Reageert adequaat op een opdracht of correctie van een gezaghebbende. - Signaleert zelf dat er ruzie dreigt. 	<ul style="list-style-type: none"> - Overlegt met een ander. - Zegt een afspraak tijdig af of verzet deze. - Maakt afspraken over wie wat doet (in het huishouden) en houdt zich hieraan. - Praat met iemand over iets dat ze samen hebben meegemaakt. - Praat met een vertrouwd iemand over zijn seksuele gevoelens. - Gaat adequaat om met gevoelens van schaamte - Gedraagt zich in situaties waarin geen expliciete regels zijn genoemd. 	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft respect voor de gevoelens van een ander - Meldt ongewenste intimiteiten - Houdt de lijn van zijn verhaal vast - Spreekt een ander er op aan als deze zich niet aan de afspraak houdt zonder ruzie te maken. - Slaapt voldoende en neemt genoeg rust en ontspanning. - Praat met een vertrouwd iemand over zijn (positieve en negatieve) seksuele ervaringen - Maakt samen met een ander een plan. - Gaat adequaat om met gevoelens van schuld en spijt. - Vertelt over enkele gebruiken, gewoonten en feesten van andere religies en volken. - Accepteert dat ieder andere gewoonten heeft (bijvoorbeeld geen varkensvlees eten, bidden, bepaalde kleding dragen). - Maakt bewust keuzes in vrijetijdsbesteding en in werk.